

MIKES KELEMEN MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANTÁRGYVERSENY

2025. április 25., országos szakasz

10. osztály, magyar tagozat

- minden tétel kötelező
- a tételek kidolgozására szánt idő: 3 óra
- megjelenés: 10 pont

I. TÉTEL

45 pont

Írj 1–1,5 oldalas értekezést a fikció szerepéről az emberi léthelyzetek árnyalt ábrázolásában Mikes Kelemen Leveleskönyve, az alábbi szövegrészeket és olvasmányélményeid alapján!

1.

CONSTANTINÁPOLYBAN GRÓF P... E.... ÍROTT LEVELI M... K... ..

Gallipoliból, Anno 1717. 10. octobris.

Édes néném! Hálá legyen az Istennek, mi ideérkeztünk ma szerencsésen, Franciaországból pedig 15. szeptembris indultunk meg. A fejedelmünknek Istennek hálá jó egészsége volna, hogyha a köszvény búcsút akarna tőlle venni, de reméljük, hogy itt a török áer elúzi. Édes néném, mi jó a földön járni! Látja kéd, még Szent Péter is megijedett volt, mikor a vízben sipadoztak a lábai. Hát mi bűnösök, hogyne félnénk, amidőn a hajónk olyan nagy habok között fordult egyik oldaláról a másikára, mint az erdélyi nagy hegyek. Némelykor azoknak a tetején mentünk el, némelykor pedig olyan nagy völgyben estiünk, hogy már csak azt vártuk, hogy reánk omoljanak azok a vízhegyek. De mégis olyan emberségesek voltak, hogy többet nem adtak innunk, mintsem kellett volna. Elég a', hogy itt vagyunk egészségben. Mert a tengeren is megbetegszik az ember, nemcsak a földön, és ott ha a hintó megrázza, elfárad, és jobb egyepegyéje vagy az ételre. De a hajóban az a szüntelen való rengetés, hánkodás a főt elbódítja, a gyomrot felkeveri, és úgy kell tenni, valamint a részeg embereknek, aki a bort meg nem emésztheti. A szegény gyomromnak is olyan nyavalyában kellett lenni vagy két első nap, de azután úgy kellett ennem, mint a farkasnak. A fejedelmünk a hajóból még nem szállott vala le, hogy a tatár hám, aki itt exiliumban vagy, holmi ajándékot küldé és a többi között egy szép lovat, nyergelve. Itt a fejedelemnek jó szállást adtak, de mi ebül vagyunk szállva. De mégis jobban szeretem itt lenni, mintsem a hajóban. Édes néném, a kéd kedves levelit vagy már két esztendeje hogy vettem; igazat mondok, hogyha az esztendő egy holnapból állana. Reménlem, édes néném, hogy már ezután, minthogy egy áerrel élünk, gyakrabban veszem kedves levelét. De minthogy egynehány száz mélyfölddel közelebb vagyunk egymáshoz, úgy tetszik, hogy már inkább is kell kédnek engemet szeretni. Én pedig ha igen szeretem is kédet, de többet nem írhatok, mert úgy tetszik, mintha a ház keringene velem, mintha most is a hajóban volnék. [...]

45

Bujukálli, 12. augusti 1722.

A félelem sokkal nehezebb talám még annál a nyavalyánál is, mivel az ember nem tudhatja a szempillantást, amelyben abban eshetik. Estve egészségesen fekszik le, reggel betegen találja magát. Istennek hálá, egészségem jó vagy, de minthogy csak a pestisről vagy itt a beszéd, a' már úgy felzavarta az elménket, hogy én mindenkor csak azt képzelem magamban, hogy beteg vagyok. És az ilyen képzelés félelmet okozván az elmében, szüntelen való unadalomban és nyughatatlanságban vagy az ember. Hányszor feküdtem már úgy le, hogy nem gondoltam viradtát érni! Nem azért, hogy valósággal éreztem volna valamely változást az egészségben, hanem azért, hogy az elmének nyughatatlansága okozta bennem az olyan gondolatokat. Azt ne gondolja kéd, hogy csak én vagyok így, mivel mindnyájan ilyen állapotban vagyunk, és ilyen állapotban lévén, elítélheti kéd, micsoda vigassággal töltjük az időt. Nem is lehet fél órát a sátoromban tölteni, hanem a mezőn való sok járással töltöm az időt, hogy mégis valamivel mulassam magamot. A nevetés pedig olyan ritka nálunk, hogy ha még így leszünk sokáig, a természet azt is elfelejteti velünk, és csudálni fogjuk, ha másokat látunk nevetni. Hátha még olyan városban mennénk, ahol mindenkor nevettek. Aminthogy azt olvastam egy régi városról, hogy a lakosoknak mindenkor nevetni kellett, semmit nem mondhattak nevetés nélkül. Ha a tanácsban valamely országos

dologról végeztek is a tanácsurak, de ki-ki nevetéssel mondotta ki a voksát. Egyszóval, sohasem beszélhettek olyan nagy dologról, hogy nevetés nélkül beszélhettek volna. Az apjuk, anyjuk, feleségek és gyermekek halálát egymásnak nevetéssel adták tudtára. A' való, hogy nem szeretném az olyan városban való lakást, de legalább innét egy olyan városban kellene mennünk, hacsak egy holnapig is. De azt gondolom, hogy talám még ott sem neveltethetnének meg minket, mert csak a mosolygás is nehéz nekünk.

(Mikes Kelemen: Törökországi levelek)

Nem egyszer, de sokszor megesett, hogy Kelemen a bajtársaitól különhúzódva mélyedezett. Talán azt hihették, hogy bűnnek esett az a jószágú és csendülő lelke, de ő bizony egyéb dologon jártatta a pillangós eszt. Ez az egyéb dolog nem más volt, hanem az, hogy neki van egy ismeretlen Nénje s annak a Nénjének ő levél formájában mindent meg fog írni. Úgy is történt, ahogy a fejibe vette, mert ahogy megérkezhetek Gallipoli városába, még azon a napon papirosat terített maga elé és belekezdett az első levélnek a megírásába, emígy: „Édes Néném, hála légyen az Istennek, mi ide érkeztünk ma szerencsésen.”

(Tamási Áron: Levél édesanyámnak Mikes Kelemenről)

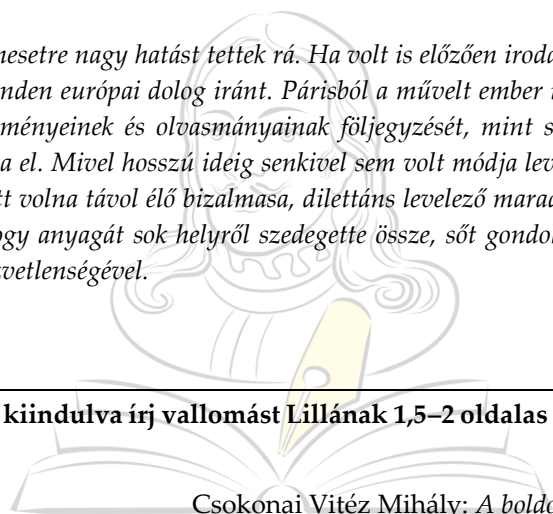
Párisi évei mindenesetre nagy hatást tettek rá. Ha volt is előzően irodalmi hajlama, a francia főváros ébresztette fel benne az érdeklődést minden európai dolog iránt. Párisból a művelt ember irodalmi becsvágyával került Rodostóba s itt épen úgy megkezdte élményeinek és olvasmányainak följegyzését, mint számos francia kortársa. A formábaöntés módját a franciáktól tanulta el. Mivel hosszú ideig senkivel sem volt módja levelezni, a fiktív levélgyűjtemények műfaja kapóra jött számára. Ha lett volna távol élő bizalmasa, dilettáns levelező maradt volna, így azonban, francia hatás alatt, öntudatos író lett. Igaz, hogy anyagát sok helyről szedegette össze, sőt gondolatvilágát is francia forrásból táplálta, de tehetsége ma is megkap közvetlenségével.

(Pintér Jenő: Magyar irodalomtörténet)

II. TÉTEL

45 pont

Az alábbi vers képeiből kiindulva írj vallomást Lillának 1,5–2 oldalas levél formájában Csokonai nevében!

Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság

Most jázminos lugasban,
E nyári hűvös estvén,
Lillámmal ülök együtt:
Lillám velem danolgat
És csókolódva tréfál,
Míg barna szép hajával
Zefír susogva játszik.

Itt egy üveg borocskát
A zöld gyepágyra tettem
És gyenge rózsaszállal
Száját be is csináltam,
Amott Anakreonnak
Kellő danái vannak
Kaskámba friss eperrel.

Egy öszveséggel ily sok
Gyönyörűt, becsest ki látott?
S ki boldogabb Vitéznél?